

ա՞ռէրիլլ նաւագախին Ավրիլիկան ժողաբուծեն
ասէի քանի մը տարի յառաջ գտած մայր
փայտէ արդղին, որ սոսրէներով ծածկուած
էր Ասկղելը բանալով՝ մէջ հնդիկ ընկցոց մը
գտնուեցաւ կպրածի թալ օծեալ այ ալ բա-
նալով՝ մագաղաթի մը վրայ կարճ տեղեկու-
թին մը գրուած էր 1493ին Քրիստոֆոր Կո-
լմարի ձեռագ առ Գերոբինուս եւ Խաչակըլլա
ուղղեալ որոն մէջ կը գրե Կոլմարոս. “Յշս
շումիմ դ նաւաստիքս այսօնան վլոսնգէն ազա-
տին, նաւերն արեւման կղզեաց մէլքրն են, եւ
այս լրաբերն հետ տիրչ երկու հատ ալ ձգած
եմ” յաւարաջ որ պիտի գտնուի տեղ մը։ Եւ
իրօք Մորիկ էվանս այս հետաքրքրական գիւտին
Հրասարակմանէն անմիջապէս ետքը Թայումի մէջ
Հրասարակեց՝ թէ հին հեղինակ մը որ Կոլմ-
արոս ուղւուրութիւնը կը ասորուիրէ կը յիշէ
թէ երբ արգէն Ազգան կղզները գտած էր
եւ մահուան վլոսնգի մէջ էր մագաղաթի վրայ
նշնը գրեց եւ փայտէ արկղինի մէջ գնելով
ծով նենեց, յուսալով որ եթէ ինքն ես չկա-
րենայ դառնալ, իւր գիւտն կարելի է այս եղա-
նակու ծանօթանայ:

Այսուեւ թէեւ կարելի է որ այս տեսակ
հեռագիրն շասաւ մը ժանօթութեան համի,
սակայն շատ անգամ ասից զան միջոց չի մար
նաւագետներուն իրենց վիճակն իմացընելու, եւ
գլխաւորաբար ճոյն հոսանաց հիմացքն իմա-
նալու, որ նաւորդութեան համար մէծ կարեւ-
որութիւն ունի:

ԱՐԵՒՏՐԵԿՈՆ ԵՄԵՐԱԸՆԻՐԸ

(ՑԵԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊՐ. Զ. ԱՌԱԲՈՎԱՀԻ)

• ուրագին Արեւիլլ ուրագին նոր հանելուն
կտնտուն առնուած լրերուն համեմատ՝ հարաւ-
ային վարիկէ ադամանդի նոր եւ առաստաբեր
հանքեր գտնուած են։ Այս հանքերու արա-
մանդն ընտրելաբոյն տեսակներէն եւ բոլորպին
վիճուն են։ Եթէ այս ստուգուի Debeers-Company
որ այժմ հարաւային Ավրիկէի ադամանդի հան-
քերու մենագաճառութիւն կ'ընէ, մէծ մրցակից
մը պիտի ունենայ։

ՏԵՇԱՅԻ ԱՐԵՎԻ ՏԵՇԱՅԻ ԱՐԵՎԻ ԱՐԵՎԻ
ՑԵԿՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊՐ. Զ. ԱՌԱԲՈՎԱՀԻ)

Տարբան 1888 թվականի մայիսի 28-ին Փետր.

28 առար պետութեանց Տաճկաս-
տանի հետ ունեցած առեւտրոյց հաշուեկին,
որ քամի մամի յառաջ Հրասարակուեցաւ։

ԱՐՏԱՌՈՒՌԻ ՏԻՐԻ

	Դիմու դրուով	Տարբեռութիւն
1887-88	1888-89	
Գերմանիա	216,443	1,410,219 + 1,193,776
Անգլիա	357,444,094	500,348,993 + 142,904,897
Աւստր.	99,814,441	115,463,565 + 16,149,194
Բերգիա	203,382	476,554 + 273,222
Պուլարիա	2,292,147	31,598,253 + 29,308,106
Տախմարգա	4,778	592,333 + 587,555
Երևանոս	87,764,786	85,108,580 — 2,656,206
Սպասիա	113,777	792,888 + 679,111
Միացալ.		
Նախք.	12,751,221	15,609,381 + 2,858,110
Պաղպա	420,701,323	426,472,890 + 5,771,567
Բանանաս	93,107,938	45,419,324 — 12,888,669
Հաղպան	10,244,777	36,986,333 + 26,741,556
Խասիա	33,461,094	38,958,888 + 5,498,794
Մանէնեկոյ	656,66!	529,410 — 166,253
Պարկասան	1,206,352	1,264,828 + 58,476
Իռունիա	13,094,436	19,618,001 + 6,523,565
Դուսասան	28,909,993	29,416,109 + 506,115
Աւան	381,497	319,047 — 62,450
Երազիա	623,110	8,124,442 + 2,501,332
Թաւուզ	381,832	143,001 — 238,881
Գումարն	1,128,913,094	1,354,653,989 + 235,740,899

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Դիմու դրուով	Տարբեռութիւն
1887-88	1888-89	
Գերմանիա	3,801,886	2,994,194 — 807,692
Անգլիա	851,811,828	797,646,824 — 54,165,004
Աւստր.		
Նախք.	384,770,685	345,523,796 — 39,246,889
Բերգիա	42,912,698	38,817,782 — 4,091,916
Պուլարիա	50,974,064	96,676,772 + 46,602,708
Տախմարգա	9,000	5,889 — 3,111
Երևանոս	1,770,423	2,034,424 + 264,001
Սպասիա		25,597 + 25,597
Միացալ.		
Նախք.	15,596,127	8,180,973 — 7,416,154
Պաղպա	242,483,204	252,052,425 + 9,569,221
Բանանաս	37,739,234	31,835,714 — 5,903,520
Հաղպան	2,878,097	2,425,028 — 458,069
Խասիա	48,976,554	46,837,888 — 2,138,666
Մանէնեկոյ	1,282,028	1,036,189 — 245,839
Պարկասան	58,462,540	55,487,899 + 2,036,359
Իռունիա	25,902,642	47,318,683 + 21,411,041
Դուսասան	226,155,330	204,816,172 — 21,339,158
Աւան	29,581	34,547 + 4,966
Երազիա	7,006,132	5,789,180 — 1,216,952
Ըսկէս	2,689,722	2,924,278 + 234,556
Թաւուզ	10,353,524	3,306,110 — 7,047,414
Գումարն	2,010,595,299	1,945,665,364 — 649,995

Ա-սուրբ-Հռոմի տուքան առեւտրուն բայց նշանին ընդ Տանիուուն ընդ Տանիուուն է։ Աւստմից եւ Հռոմա-
րից վաճառականութեան պաշտօնեալք երես-
փոխանաց ժողովոյն ներկայացուցին օրինաց ծրա-
գիր մը, Աւարից եւ Տանիասանի առեւտրա-
կան եւ նաւահան դաշնաց մէջ առնուած երկիր-
ներու առանձնակերպ կարգ առուրութեաննկատ-
մաբ։ Այս ծրագրին որոշմանքն են հետեւալ-
ները պետութիւնն իշխանութիւն ունենան 1862
ին (Մայիս 22) Օսմանեան պետութեան հետ
գրուած առեւտրական եւ նաւահան դաշներն,
որ 1890ին (Ցու. 5) կը վերջանայ, կամ ամուղ-
եւ կամ ըստ մասին երկարագել եւ կամ նյուն

գաշանց տեղ Բարձրագոյն Դրան եւ ասոր Գերի-
շխանառքի եան ենթարկեալ Երկիրներո Հետ,
որու պիտակն դաշնու դնեն ընդհանրապէ
իշխանառքին ունին կամ Նոր Ֆերանի միջ կ'առ-
ւնեն, Նոր գաշներ մը զնեն Ասկան հեթէ այս
Նոր գաշներ կամ Հնօց Երկարագուած մինչեւ
1890 Դեկտ. 31 չի գործադրուիր, այսու Հետեւ
ըլլալիքը վերստին Երևանի հանասց ժողովոյն ներ-
կայացոր: Եթէ ոչ գաշնիք գրուի եւ ոչ Երկա-
րագուածի, Պետութիւնը կարող է յիշեալ առեւ-
տրակն դաշնց յարաբերութիւններ մինչեւ
1890 Դեկտ. 31 Կարգադրելու միջոցները գոր-
ծ ագրել:

Անդ լիւ, որուն Տաճկաստանի հետ առեւտ
արական գաշխնը 1890ին Մարտ 1ին դադրե-
ցաւ, կարծուել Համաձայնութիւն մ'ըրաւ, պյու
է մինչեւ 1 Յունուար 1891, եւ ի հարկասորու-
թեան մինչեւ 1 Եռուն. 1892: Եթի կայսութեապար-
քուն 1879ի (Օգոստ. 7) ալբունի Խոսքի զօ-
րթեամբ իրաւունք ունեն արտաքին պետու-
թեանց հետ առեւտաց եւ նաւարդանութեան
Նկատմամբ Համաձայնութիւններ կավել, առանց
Բարձրաբացին դրան մասնաւոր հաւանութեան
սպասելու:

Եթէ այսպիսի Համաձայնութիւն մը չի դր-
ծադրութիր, բարձրագցն Դրան զրած առ եւորա-
կան դաշնութք կ'արժէ նաեւ Եղիպտոսի Համար:

Պարսուածակի լընտառական թվեաց է Լատոնի
Times լրագրոյ սեպհական թղթակիցը կը զիէ.
Պարագասասամի առեւտարակա ներածութիւնն է
գլխաւորաբար Մասնէնորդ և Ասկազով քած-
ափիէլէն, Ամստենդամի պղնձեաց թիւթելց, Հնդկա-
սանէ եւ Ճավայէ անազ եւ զննէ, Աւարիայէ
եւ Գերմանիայէ բրոբղնչնիւթեր եւ լաթեր, եւ
չնչին քանակութեամբ այլեւայլք Հնդկասասանէ,
Ռուսիայէ եւ Մարսէլէ: Հարաւային Հնդկաս-
տան գործածուած այլեւայլք մեծան մասամբ
Անդղայէն կու գտն, եւ միւս կողմանն Պարա-
կասասամի բըլբըրուն շատան ասիկ Կերթայ Ան-
դղան: Այս արտածութիւնն է գլխաւորաբար
անգ որդ նիմիէր, ի բաց առեալ վիւրուն արդի-
ներ Անդղից, Գաղղից եւ Ամերիկայի առած առաս-
գործերն: Մինչեւ ցայժմ Պարակասասանի առեւ-
տուրն թէեւ անշանակ է, սակայն իմէ տեղոյն
նորահասասա դրամատունն երկրին բըլբըր, եւ
գլխաւորաբար երկախն ու ածուխը ձեւոք մերե-
լու օգնեւոք ըլլայ: առեւտարըն մեծապէս պիտի
գրաբնան: Պարակասատան իւր ցամատան տաս-
նին ինն Անդղայէն կընդունի, թէեւ Պարակա-
սան Հասասառածած մաճառասանց մեծ մասն

գերմանական առան կը կրին: Ռտանքը ամենայն ճաման կ'աշխատին իրենց այնչափ մերձաւոր երկին առեւտուրը ձեռքբերնին առնելու: Երիտանական առան կը կրի գրեթէ: Կարպիկ մը, Կըսէ, երբ քանի մը Հայութ Բառան ձեռք բարեխ, անդիմանքը իմունիթիւն կը զգ այ վաճառաբարեն նդիման, եւ կը բարձր հարուստ վաճառական մը ըլլալ: Եթէ ուղիւ Բառասց հետ առեւտուր ընել, ստիպուած է Նիշնի-Նովգորոդ տանավաճառն երթալ, վասն զի Թավիթէ ուռու վաճառատան չկայ, եւ այս ուղևորութիւնը դրանիւ մէկ մասը կը սպառեն, այնպիսին որ քիչ բան միայն զնել կատար կ'ըլլալ. շահն է անուազ: Եթէ հայ վաճառականներ զնէն, որոնք մզի ռուսական ապրանք կը սերեն, ստիպեալ է անմիջապէս վճարան ժամանակ 15 առ հարիւր, իսկ 12 ամսոց միջոցն վճարան ժամանակ 24 առ հարիւր աւելի վճարել՝ քան ծախուց դիմիւ: Առ ապրանք այսից մէջ շահառու առտուուր անկարենի է: Ըսդ հայութ Անգլիացիք իրենց ապրանքը մեր իրկըրը կը բերեն, եւ այս է պատասխն որ մենք անդիմանան ապրանքը ուռուսականն կը նախագասկենք:

գործավաները հոկտեմբերի 5—8 քարտայ կ'առնեն: Հաւանձը դեկտեմբերին կը սկսի եւ Ապրիլին կը դադրի: Արմանները մասնաւոր միջերանցներու մէջ Յունիսին եւ Յունիսին կը շրջաւուն եւ հակ հակ (ամէն մէկը՝ 250 քրիլը) կապուելով՝ Ամերիկա կ'առաքուն: Միայն Զմիւնիոյ նաւահանգստէն 1888ին արտածուեցաւ 8946 տակա (ամէն մէկը 100 քրիլը) մատուատիկի հիւթ եւ 57. 313 հակ աղ արման: Այս աղի կ'ըստին ամէն նաւահանգստմերէն արտածեալ մատուատիկին Է 21.480 տակա մատուատիկի հիւթ, 80.000 հակ արման:

Գործէրոց Խմելոյ բախուտ: Ամերիկացիք սկսան հիմոց գործոցը ասկալուները լուծեալ թղթէ (paperie maché) շնիւլ՝ Երկայն ժամանակէ ի վեր արդէն թղթէ շորեւնեկառաց անիւններ եւ կառաց ամբառանալիքներ, կղմինոր, աղիւն եւ այլն կը շնունին: Այս թղթագործ առարկացիք թէ հաստատուն են եւ թէ դիրքան կը շնունին: Կորեր՝ նշագէս Papier-Industrie թղթէր կ'ըսէ, Նեւարփի գործարանատէր մը կապես ասկառաց ամէն յասկութիւններն ունեցող թղթէ սակառ շնիւլու երանկ մ'արտօնարեց եւ այս թղթեայ տականները շնիւլու շնիւլի, Միդի եւ Կեւորդի միջավայրն առասութեամբ բունող մազմզկացաւ եւ անպէտ խոս մը կը գործածէ: Այս խոտակէ հանուած նիւթէն կը պարարատուի լուծեալ թուղթն՝ որ յիշեալ վարժաններու շատ յարամոր է: Արդիշ ճենանարկ մ'այ մերենայ մը գտաւ՝ որով երկու հոգի որը 600 տական կ'ըսն պարարատել: Տականներն իրենց ձեւն առնելին վերջը շշիւելու համար մասնաւոր նիւթով մը կ'ազիկունի եւ չղյանալով յամանապակոյ կերպարանը կ'առնուն: Ասով տակառները թէ շատ դիւրաւ կը մաքրուն, եւ թէ շատ դժուարաւ կը փոխի: Խակ թէ այս տակառը պիտի կասենան դիմանան այս բունթեանց որոնք գործատանց մէջ ստորաբար գ արելոր տակառաց կ'ըլլուն, բորդիկառ պիտի ցոցընէ: Ամերիկացիք բազմնմիւն գործարանաեած պիտի այս տականները կը գործառնեն, եւ անշուշտ քիչ մը վերը առնց իրական յարգն երեւան կ'ելլէ: Բաւական ժամանակէ ի վեր իւղի ալ կը գործածուն այս տականներու: Եթէ ըստածնն պէս են, մէծ առաւելութիւն ունին, որպէս ետեւ թեւագնի են, դիւրաւ կը մարդուն եւ փոխացութիւնը կ'երագն է:

ԲԱՐՁՐԾԵՎԱԿԱՆ

ՈՐՈՇՈՒՅԹՆԵՐԻ ՄԵԽԱՅԻՉԻՆ

ԱՄԵՆՆԵՐԻ
ՌԵՎԻԵՐԻ ՎՐԵՄ

Յայսնի է թէ ջոյ, մանաւանդ կ'ցած ջոյ մէջ միթսնաւոր փոքրիկ ճճիններ կ'ազրին, զրոնք մարդուն աշըք չ'կ'նար տեսնել, քանի որ տեսաբանական գործեաց չի դիմեր: Բնական պատութեանն մէջ կը կարգանք՝ թէ այս ամենափոքր ճճիններու մեծութիւնը $\frac{1}{2}$ միլիմետր է: Խնդիր է ամարուս միլիմետր է:

Միլիմետր է: Խնդիր է ամարուս միլիմետր միտքն աստղաբանական աս գնուէն՝ թէ առ բրեկու հեռաւորութիւնը 20 միլիմ աշխարհագրական մըն է, նոյն հեռաւորութեան դրայ մերաւոր գուշափար մը չ'կ'նար կ'ազմել, նոյնէսու եւս բնական պատութեան այս մասն աւանդան պայծառ ըմբունել անկարել է, իթէ օրինակներու դիմելով՝ նոյնը մեզի զգալի ընելու շաշխատինք: Այս անսահման մեծութեան եւ անսահման փոքրութեան մասն գ աղջանը մ'առնենալու մարդուս տկայ մտաց կ'ըլլա այլիւայլ համեմատութիւններ: Մէկն արեական երկու հեռաւոր հեռաւորութեան վրայ շատ աւելի ուղիղ գաղափար կ'ունեալ, իթէ իրեն ըստի թէ ժաման մը մը 90 քրիլսնդր ճամբայ ըստի ճենաբնաց շորեւնեկառ մ'անընդհատ ընթանալով 1800 տարուան մէջ երկիւս արեակակ կը համնի, քանի նթէ ըսուի, որ այս հեռաւորութիւնը 20 միլիմ աշխարհագրական մըն է: Այս եղանական շատ աւելի դիւրաւ կ'երաւան կ'ամելի քարտակն իւղի անսահման փոքրութիւնը հետագ այց փոքրուով:

Գաւամի մը ջոյ մէջ քանի մը կոտր բուս սեղն եւ քանի մը կաթիլ քացան մէջին վերջը՝ նոյն 3—5 օր խաղաղ գաւառ է: Այսուհետեւ զրմինով մը նոյն գաւաթէն շատ կարի փոքր գնդասելի գլխու շափ փոքրիկ կաթիլ մ'առ-